

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий морський гуманітарний інститут

Кафедра «Філологія»

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни Психолінгвістика

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень	
Програма навчання	<u>Освітньо-професійна</u>	
Галузь знань	<u>шифр</u>	03 «Гуманітарні науки»
Спеціальність	<u>шифр</u>	035 «Філологія»
Освітня програма	<u>Освітньо-професійна</u>	
Цикл дисциплін	<u>Вибіркова</u>	
Курс та семестр	3 семестр	
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS / 90 академічних годин	
Види аудиторних занять	<u>Лекції, практичні заняття</u>	
Індивідуальні та (або) групові завдання	<u>Немає</u>	
Форми контролю	<u>Залік</u>	

Викладач:

Смаглій Валерія Михайлівна, завідувач кафедри Філологія, д-р філол., н., професор,
valeriya.smagliy@gmail.com

Мета навчальної дисципліни: поглиблене розуміння магістрами специфіки основних проблем психолінгвістики та теорії мовленнєвої діяльності, прикладних аспектів застосування знань з теорії психолінгвістики.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН-2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземними мовами.

ПРН-3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН-5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН-6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН-9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН-12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН-13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН-16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні:

знати:

- основні напрямки дослідження процесу творення мовлення на сучасному етапі у вітчизняній та зарубіжній психолінгвістиці;
- історію виникнення й розвитку психолінгвістики;
- провідних проблеми психолінгвістики на сучасному етапі.

вміти:

- виокремлювати й пояснювати індивідуально-особистісні та соціально-психологічні особливості мови й мовлення людини;
- здійснювати індивідуальну та групову мовленнєву діагностику та психолінгвістичний експеримент;
- користуватися психодіагностичними й дослідницькими методиками;
- розпізнавати й діагностувати дефекти, недорозвиток та порушення мовленнєвої функції у дітей і дорослих;
- здійснювати корекційно-розвивальні заходи з формування й розвитку механізмів сприймання і творення мовлення.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійні
1	2	3	4	5	6
СЕМЕСТР 3					
1	Психолінгвістика як галузь лінгвістики.	2	2		10
2	Мова як феномен культурно-історичного розвитку.	2	2		10
3	Мовленнєва діяльність у світлі психолінгвістичної теорії.	2	2		10

4	Онтогенез мовлення.	4	2		10
5	Психолінгвістика тексту.	4	2		10
6	Види знання. Етнопсихолінгвістика та її теоретичні проблеми.	2	4		10
	Всього:	16	14		60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Психолінгвістика як самостійна галузь лінгвістики: характеристика.
2. Предмет і завдання психолінгвістики.
3. Об'єкт і предмет вивчення психолінгвістики.
4. Відмінність психолінгвістики від традиційної описової лінгвістики.
5. Психолінгвістика у широкому й вузькому розумінні.
6. Історія становлення психолінгвістики: причини та історичні етапи виникнення і розвитку психолінгвістичної науки.
7. Актуальні питання психолінгвістики.
8. Напрями розвитку сучасної психолінгвістики.
9. Прикладні галузі сучасної психолінгвістики. Витоки психолінгвістики. Вітчизняні дослідження в галузі психолінгвістики (Потебня О., Л.Щерба, О.О.Леонтьєв, Залевська О., Л.С.Виготський).
10. Предмет психолінгвістичного аналізу мовленнєвої діяльності.
11. Мова як предмет психолінгвістики. Періодизація аспектів вивчення мови. Функції мови. Зовнішні форми мови. Діалогічна форма. Монолог.
12. Різновиди усного монологічного мовлення: опис, розповідь, міркування.
13. Вербальне кодифіковане усне мовлення і вербальне не кодифіковане усне мовлення.
14. Поняття «паралінгвістики».
15. Структурно-класифікаційний і процесуальний підходи до аналізу мови в мовознавстві.
16. Мовний знак і його властивості. Знаковий характер мови. Знак і символ.
17. Складові мови в процесуальному аспекті. Основні одиниці мови та їх функції. Слово, ознаки.
18. Парадигматична і синтагматична системи мови. Мовні і інші засоби спілкування.
19. Мова та мовлення. Породження мовлення. Теорії походження мовлення. Моделі породження мовлення.
20. Мова і мислення. Поліморфність мислення. Гіпотеза «Сепіра-Уорфа».
21. Породження мовлення як процес мовленнєвої діяльності. Інтенціональність в породженні мовлення. Моделі породження мовлення. Поняття «мовна діяльність» (Л.Виготський, А.Леонтьєв, І.А.Зимова).
22. Структура та рівні мовленнєвої діяльності. Мовленнєва діяльність як категорія / проблема психолінгвістики, як категорія психології мовлення. Основні види мовленнєвої діяльності.
23. Основні положення мовної діяльності у ПЛ.

24. Психолінгвістичні концепції породження мовлення. Моделі породження висловлювання.
25. Теорія мовленнєвої діяльності. Мовленнєва діяльність в онтогенезі. Структура мовленнєвої діяльності.
26. Напрямки дослідження структури мовленнєвої діяльності. Процес сприйняття як співвіднесення мовних знаків. Моделі сприйняття мовлення Ч. Осгуда і Л. А. Чистович.
27. Мовленнєві дії. Мовленнєві навички. Мовленнєві уміння.
28. Онтогенез мовлення. Біхевіоризм.
29. Л.С. Виготський про витoki психічної діяльності людини.
30. Вивчення механізмів психічної діяльності людини в роботах М.О. Бернштейна і П.К.
31. Дитяче мовлення як ключ до розуміння пізнавальних процесів. Засвоєння мовлення дитиною: періоди. Етапи становлення мовлення у дітей.
32. Мовлення, інтелект, знаки. Операції зі знаками як база для фундаментальних інтелектуальних операцій.
33. Затримки у мовленнєвому розвитку і недостатня знакова підтримка інтелекту. Вплив глибоких дефектів мовлення на засвоєння та використання мовних та невласне мовних знаків. Розмовна жестова мова нечуючих як приклад знакової системи.
34. Текст з позицій психолінгвістики. Породження й сприйняття тексту.
35. Текст як об'єкт психолінгвістики. Одиниці тексту. Дискурс.
36. Механізми, що діють при сприйнятті тексту: імовірнісне прогнозування, пресуппозиція, апперцепція. Проекція тексту як результат включення змісту тексту в смислове поле реципієнта. Багатозначність тексту. Властивості тексту.
37. Види знання. Етнолінгвістика. Культура матеріальна і духовна. Два рівні свідомості у психолінгвістиці: мовна та немовна.
38. Лакуни – базові елементи національної специфіки лінгвокультурної спільності. Типи лакун: лексичні, граматичні, стилістичні.
39. Національно-специфічні (лакунізовані) особливості мовлення: спосіб заповнення пауз, спосіб розкладання слова, етикетні характеристики актів спілкування, рольові особливості спілкування, номенклатура текстових стереотипів. Основні ознаки лакун.
40. Способи заповнення лакун: тлумачення, переклад морфологічним шляхом, дослівний переклад, детальне коментування. Зіставлення у процесі міжкультурної комунікації «образів» культур.
41. Мовленнєва поведінка при вивченні іноземної мови.
42. Природний і штучний білінгвізм.
43. Рецептивний, репродуктивний і продуктивний білінгвізм. Помилки при вивченні іноземної мови, поняття інтерференції. Мовлення іноземця.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., доп. К. : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
2. Бацевич Ф. С. Філософія мови: Історія лінгвофілософських учень : підручник. 2-ге вид., стереотип. К. : ВЦ «Академія», 2011. 240 с.
3. Калмикова Л. О. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. О. Калмикова, Г. В. Калмиков, І. М. Лапшина, Н. В. Харченко. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325 с.
4. Куранова С. І. Основи психолінгвістики: навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
5. Українська мова. Енциклопедія. К., 2007.

Підпис викладача _____